FALOMLÁS

SZERKESZTETTE: PIERRE CHRISTIN ÉS ANDREAS C. KNIGGE

INTERPRINT

FALOMLÁS

SZERKESZTETTE: PIERRE CHRISTIN ÉS ANDREAS C. KNIGGE

INTERPRINT

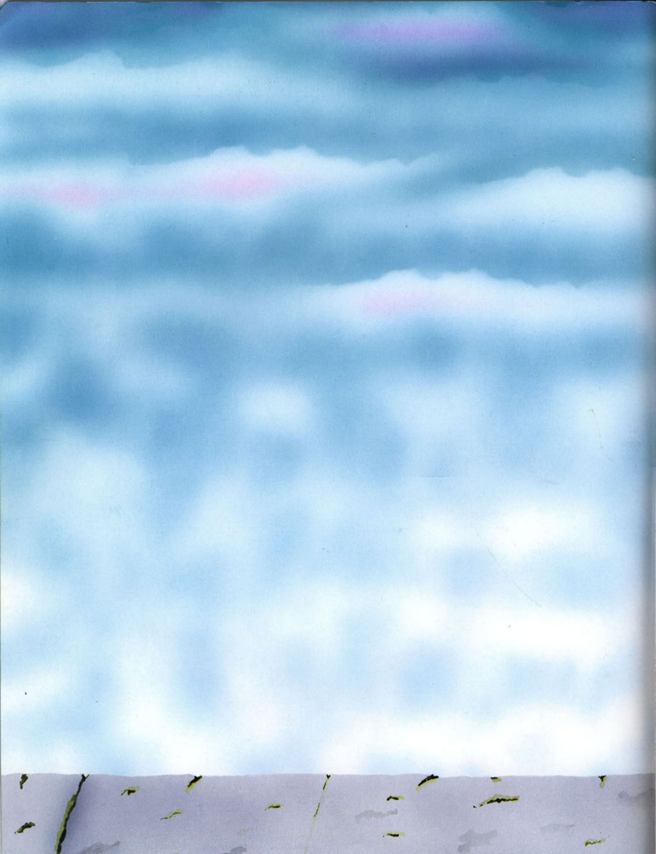

TARTALOMJEGYZÉK

KISS Ilona 2
Pierre CHRISTIN / Előszó 6
Bill SIENKIEWICZ 11
Matthias SCHULTEISS / Azok ott 15
Max CABANES 20
Bane KERAC / Requiem az áldozatokért 22
Jacques TARDI 26
Miguelanxo PRADO / Kollázs egy lemondásról 28
François BOUCQ 32
Lothar DRÄGER/ZONIC / Wandlitz 34
François THOMAS 38
Marciej PAROWSKI/Boguslaw POLCH / Bálványok alkonya 42
Jean-Claude MÉZIÈRES 46
Milo MANARA 48
Dimitrij SAVICKIJ/Jean-Louis FLOCH / Moszkva tegnap és ma 52
Daniel TORRES / A kék bolygó 54
Neil GAIMAN/Dave McKEAN / A négy fal 58
Zeljko PAHEK / A fekete forradás 60
Victor MORA/Annie GOETZINGER / Csak Keleten? 66
Dave GIBBONS / A főnök 68
MOEBIUS 72
André JUILLARD / Falak 73
Enki BILAL 77
Rövid életrajzok 78

ELŐSZÓ • ELŐSZÓ

Volt egyszer a létező szocializmus és annak a valóságtól elválaszthatatlan mása. Fekete kalapos, fekete felöltős, sötét tekintetű, sötét gondolatú emberek. Hiába rajtuk a vörös csillag enyhítésképpen!

Már messziről felismerhetők voltak ezek az emberek, ahogy libasorban álltak a központi bizottságok tribünjei, a szabadtéri emelvények, a hivatalos erkélyek magasodó falai mögött.

Képek tűnnek el, és új képek születnek. A képgyártók hozzá tudnak járulni és hozzá is kell járulniuk képtárunk sürgető átalakításához.

Mert mindig és mindenhol voltak falak. A Fal. Az Igazi Fal persze a berlini, de másutt is voltak falak. A nagyon is valóságos falak, amelyek mögé elrejtőztek a hatalom valósága és a hatalom villái. És voltak rejtett falak, melyek szaggatott vonalak módjára körülhatárolták a gulágok területét és a mindenüvé beékelődő titkosrendőrség épületeit. Végül az anyagtalan, ám annál áthatolhatatlanabb falak, mögöttük a ,,világ ifjúságának'' ősi tiszta eszméje, melyet a kommunizmus szeretett volna megtestesíteni, végérvényesen sötét szenilitássá merevedett.

Annyi kép, ahány valóság. A sztálinizmusból, amikor már szinte feledésbe merült történelmi kegyetlenségének korszaka, fennmarad egyfajta

ELŐSZÓ • ELŐSZÓ

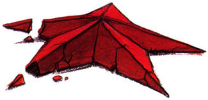

esztétika, rítus, fennmaradnak tárgyak, melyek éppen egyszerűségüknél fogva bizonyos nosztalgiát kelthetnek majd életre. Lesznek e korszaknak képgyűjtői, ahogy ma is léteznek ikonokkal és náci jelvényekkel üzletelők.

Repedezett puzzle...

Hiszen hirtelen, ahogy egy fölborított puzzle darabjaira esik szét, úgy kezdtek darabjaikra „szétesni" az emberek és a falak. Csakhogy ez nem nehéz fegyverek zajában vagy hódító ideológiai sokk hatására következett be, hanem azoknak súlytalan, de ellenállhatatlan nyomására, akiket a leggyengébbeknek vagy a legfelelőtlenebbeknek tartottak.

Egy fáradt, öreg, a száműzetésből visszatérő tudós; miniatűr autóikban a határon pöfögő fiatalok;

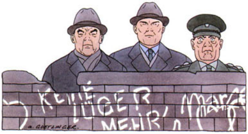

a tornászvilág csendben elillanó régi kis tündére... Ám ez csak a kezdet, hiszen később soha nem látott dolgok történtek!

Egy brácsás a fal előtt! Börtönőreiknek parancsoló költők! Hivatalos erkélyeken megjelenő ősz professzorok! Az előző nap még bükkfanyelvre ítélt újságírók világraszóló anyagokat készítenek! Sőt a börtönből alighogy kikerült drámaíró a köztársaság elnöki székébe kerül! Ezek is kétségtelen tények. De a legnyilvánvalóbb tények azok az eddig még sohasem látott, rosszul komponált közeli képek, amelyek véget vetettek a régi, megmerevedett, távolságtartó, hierarchikus vizuális és az ismétlődő szertartásrendnek.

Ugyanakkor, amikor az irodalmárok, zenészek és más értelmiségiek sietettek átvenni a fekete kalapos emberek helyét, furcsa módon kevés képzőművész tette ugyanazt, ha egyáltalán, ebben a szabálytalan képromboló menetben.

Ha jól belegondolunk, a régi jelképek eltűnnek anélkül, hogy a helyükbe valami más kerülne. Például a román zászló közepébe vágott fekete lyuk tökéletesen kifejezi a megélt események vizuális és talán koncepcionális értékelésének hiányát.

A képi jelképek eltűnése egyébként nem ér itt véget: szegény, fakuló vörös csillagok mindenhol,

ELŐSZÓ • ELŐSZÓ

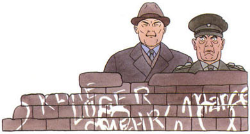

kultikus proletár zászlók, idealizált vezetőportrék, erőteljesen retusált fotók, majd anyagukban és szimbolikus jelentésükben egyaránt súlyos szobrok. Csodával határos módon, vagy inkább egy varázspálca intésére eltűntek a szent jelentésüktől egy csapásra megfosztott marxista kultikus tárgyak. Még a hivatalos képek ellenhatásaként létrejött képek, mint például a nagy Fal feliratai is megsemmisülésre, feldarabolásra ítéltettek.

És mi váltotta fel az eltűnt képeket? Azok a televíziós képek, melyek egy csontig csupaszított valóságot fedtek fel napról napra; a pillanat tűnékeny arcai premier planban, a sugárzásuk pillanatában már túlhaladott események.

Régi képek, új képek

Ebből született e könyv gondolata. Képek tűnnek el, és új képek születnek. A képgyártók hozzá tudnak járulni és hozzá is kell járulniuk képtárunk sürgető átalakításához. Ezt, most először, meg is tehetik anélkül, hogy tekintetük falakba ütközne — a Falba. Először fordul elő, hogy a Fal két oldaláról és más falak vidékéről érkezett művészek találkoznak annak elmesélésében, hogyan alakulnak át és tűnnek el a XX-ik században egy elképzelt ideális társadalom legfontosabbnak vélt képei.

Érződik, hogy a különböző utakat bejáró alkotók sokfelől, mintegy tíz országból jöttek. Érződik, hogy a tényszerűen sivár és néha olcsón győzedelmeskedő videoképek mögött kezdenek kirajzolódni a képek vízjelei. A világ televíziós társaságai szemmel láthatóan nem tértek még magukhoz a Mennyei Béke Terén történtek óta. Biztos, hogy szükség van effajta képek egyenes adására, de ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy egyfajta, a hősi tettekhez kissé elhamarkodottan asszociált bravúrról van szó, ami mentesít az óvatos megfontolástól.

Ha igazán alaposan megnézzük a képeket, meglátjuk a fény mögött az árnyékot, a megkönnyebbülés mögött az aggodalmat, a tiszta lelkiismeret mögött a kételyt. Igaz, hogy itt van a milliós tömegek szabadsága felett érzett őszinte öröm is, de vajon nem a tegnap millióinak szertefoszlott reménye felett érzett rossz öröm húzódik-e meg mögötte? Jogos az abszurd bürokratikus rendszer elítélése, de vajon nem pusztán egy új nagy politikai látványosságról van-e szó, ahhoz hasonlatosan, ahogy az oroszok írják le az erdei vihart: a fák koronáját ci-

ELŐSZÓ • ELŐSZÓ

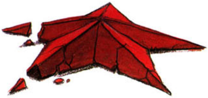

bálja a szél, de a gyökérzet mozdulatlan? A fogalom jelentésétől éppúgy, mint a banántól megfosztott „létező szocializmus" hamis idealizmusa eltűnőben van. A kérdés csak az, hogy nem a mélyhűtött bőség középszerű liberális materializmusa lép-e majd a helyébe.

Leomló falak, letűnő emberek, cserélődő tárgyak. Ki tudná a rajzolóknál jobban éreztetni mindazt, ami bennünk zajlik? Senki más nem tudná megláttatni azokat a mögöttes képeket, melyeket a televízió túlságosan is közérthető, a kelet—nyugati zűrzavart vezénylő képei takarnak.

Hiszen a rajz, akár illusztráció, akár képregény, épp ellentéte a kamera objektívjának. A rajz szükségszerűen szubjektív. Minden alkotás az ábrázolt témával vagy az általa közvetített direkt üzenettel egyenértékű tartalmat hordoz.

Jó dolog, hogy amikor pozitív vagy negatív értelemben a szubjektivitás visszatértét tapasztaljuk a történelem menetében, ám feltételezzük, hogy a világ egy pontján az objektivitás az irányadó, néha megható, máskor aggódó, megint máskor ironikus történetek és képek keletkeznek.

Bárcsak hozzájárulhatnának ezek a képek ahhoz, hogy sem műanyag, sem vonzóvá festett falak ne

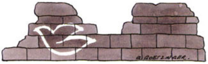

emelkedhessenek a közeljövőben, hogy ne bújhassanak meg mögöttük sötét gondolatú emberek, még akkor sem, ha a modernség selymesen simogató hamis fényében tündökölnek.

Pierre Christin

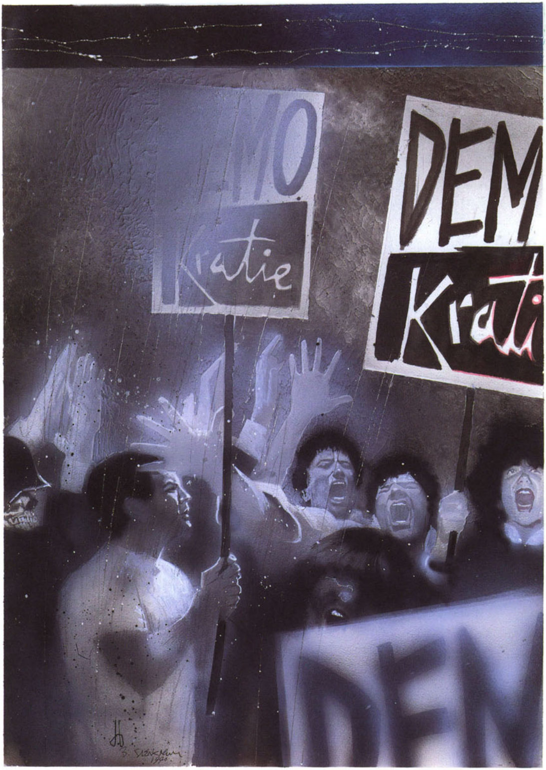
MO
Kratie
DEM
Krati
DEM

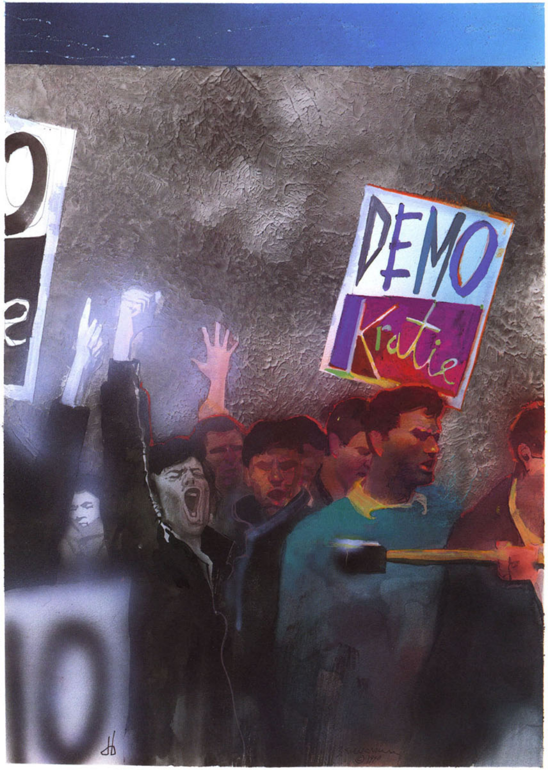
DEMO
Kratie

Bill Sienkiewicz

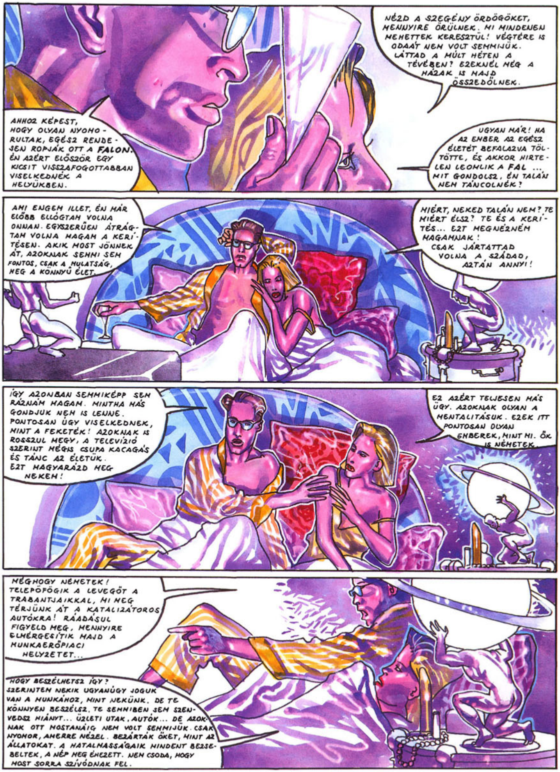
NÉZD A SZEGÉNY ÖRDÖGÖKET, MENNYIRE ÖRÜLNEK. MI MINDENEN MEHETTEK KERESZTÜL! VÉGTÉRE IS ODAÁT NEM VOLT SEMMIJÜK. LÁTTAD A MÚLT HÉTEN A TÉVÉBEN? EZEKNÉL MÉG A HÁZAK IS MAJD ÖSSZEDŐLNEK.
AHHOZ KÉPEST, HOGY OLYAN NYOMORULTAK, EGÉSZ RENDESEN ROPJÁK OTT A **FALON**. ÉN AZÉRT ELŐSZÖR EGY KICSIT VISSZAFOGOTTABBAN VISELKEDNÉK A HELYÜKBEN.
UGYAN MÁR! HA AZ EMBER AZ EGÉSZ ÉLETÉT BEFALAZVA TÖLTÖTTE, ÉS AKKOR HIRTELEN LEOMLIK A **FAL** ... MIT GONDOLSZ, ÉN TALÁN NEM TÁNCOLNÉK?
AMI ENGEM ILLET, ÉN MÁR ELŐBB ELLÓGTAM VOLNA ONNAN. EGYSZERŰEN ÁTRÁGTAM VOLNA MAGAM A KERÍTÉSEN. AKIK MOST JÖNNEK ÁT, AZOKNAK SEMMI SEM FONTOS, CSAK A MULATSÁG, MEG A KÖNNYŰ ÉLET.
MIÉRT, NEKED TALÁN NEM? TE MIÉRT ÉLSZ? TE ÉS A KERÍTÉS... EZT MEGNÉZNÉM MAGAMNAK! CSAK JÁRTATTAD VOLNA A SZÁDAD, AZTÁN ANNYI!
ÍGY AZONBAN SEMMIKÉPP SEM RÁZNÁM MAGAM. MINTHA MÁS GONDJUK NEM IS LENNE. PONTOSAN ÚGY VISELKEDNEK, MINT A FEKETÉK! AZOKNAK IS ROSSZUL MEGY, A TELEVÍZIÓ SZERINT MÉGIS CSUPA KACAGÁS ÉS TÁNC AZ ÉLETÜK. EZT MAGYARÁZD MEG NEKEM!
EZ AZÉRT TELJESEN MÁS ÜGY. AZOKNAK OLYAN A MENTALITÁSUK. EZEK ITT PONTOSAN OLYAN EMBEREK, MINT MI. ŐK IS NÉMETEK.
MÉGHOGY NÉMETEK! TELEPÖFÖGIK A LEVEGŐT A TRABANTJAIKKAL, MI MEG TÉRJÜNK ÁT A KATALIZÁTOROS AUTÓKRA! RÁADÁSUL FIGYELD MEG, MENNYIRE ELMÉRGESÍTIK MAJD A MUNKAERŐPIACI HELYZETET...
HOGY BESZÉLHETSZ ÍGY? SZERINTEM NEKIK UGYANÚGY JOGUK VAN A MUNKÁHOZ, MINT NEKÜNK. DE TE KÖNNYEN BESZÉLSZ, TE SEMMIBEN SEM SZENVEDSZ HIÁNYT... ÜZLETI UTAK, AUTÓK... DE AZOKNAK OTT MOSTANÁIG NEM VOLT SEMMIJÜK. CSAK NYOMOR, AMERRE NÉZEL. BEZÁRTÁK ŐKET, MINT AZ ÁLLATOKAT. A HATALMASSÁGAIK MINDENT BEZSEBELTEK, A NÉP MEG ÉHEZETT. NEM CSODA, HOGY MOST SORRA SZÍVÓDNAK FEL.

Matthias Schultheiss

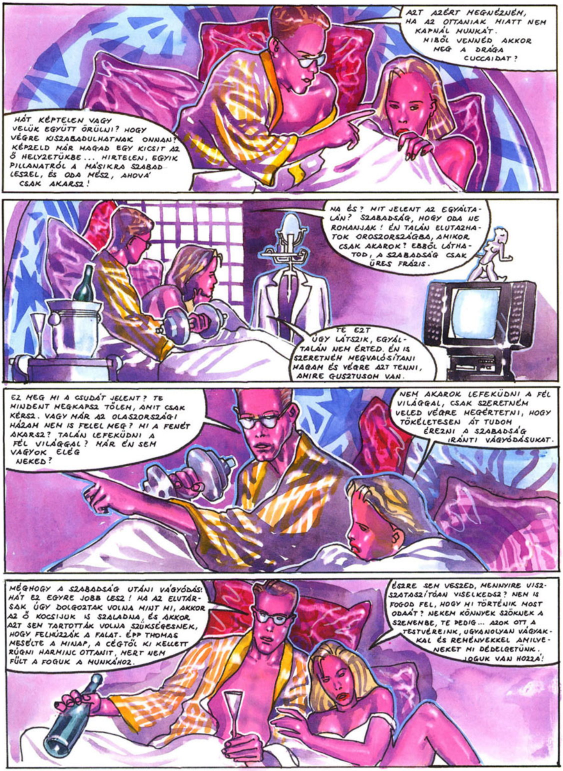

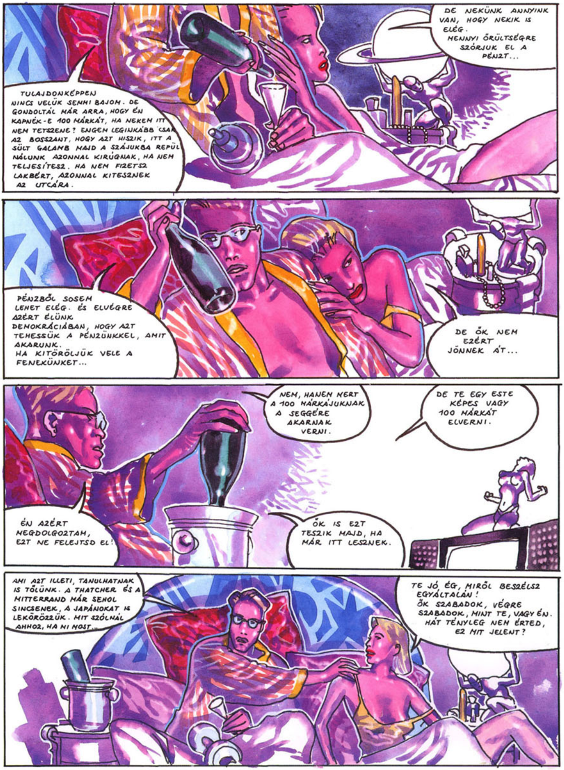
TULAJDONKÉPPEN NINCS VELÜK SEMMI BAJOM. DE GONDOLTÁL MÁR ARRA, HOGY ÉN KAPNÉK-E 100 MÁRKÁT, HA NEKEM ITT NEM TETSZENE? ENGEN LEGINKÁBB CSAK AZ BOSSZANT, HOGY AZT HISZIK, ITT A SÜLT GALAMB MAJD A SZÁJUKBA REPÜL NÁLUNK AZONNAL KIRÚGNAK, HA NEM TELJESÍTESZ. HA NEM FIZETSZ LAKBÉRT, AZONNAL KITESZNEK AZ UTCÁRA.
DE NEKÜNK ANNYINK VAN, HOGY NEKIK IS ELÉG. MENNYI ŐRÜLTSÉGRE SZÓRJUK EL A PÉNZT...
PÉNZBŐL SOSEM LEHET ELÉG. ÉS ELVÉGRE AZÉRT ÉLÜNK DEMOKRÁCIÁBAN, HOGY AZT TEHESSÜK A PÉNZÜNKKEL, AMIT AKARUNK. HA KITÖRÖLJÜK VELE A FENEKÜNKET...
DE ŐK NEM EZÉRT JÖNNEK ÁT...
NEM, HANEM MERT A 100 MÁRKÁJUKNAK A SEGGÉRE AKARNAK VERNI.
DE TE EGY ESTE KÉPES VAGY 100 MÁRKÁT ELVERNI.
ÉN AZÉRT MEGDOLGOZTAM, EZT NE FELEJTSD EL!
ŐK IS EZT TESZIK MAJD, HA MÁR ITT LESZNEK.
AMI AZT ILLETI, TANULHATNAK IS TŐLÜNK. A THATCHER ÉS A MITTERRAND MÁR SEHOL SINCSENEK, A JAPÁNOKAT IS LEKÖRÖZZÜK. MIT SZÓLNÁL AHHOZ, HA MI MOST...
TE JÓ ÉG, MIRŐL BESZÉLSZ EGYÁLTALÁN! ŐK SZABADOK, VÉGRE SZABADOK, MINT TE, VAGY ÉN. HÁT TÉNYLEG NEM ÉRTED, EZ MIT JELENT?

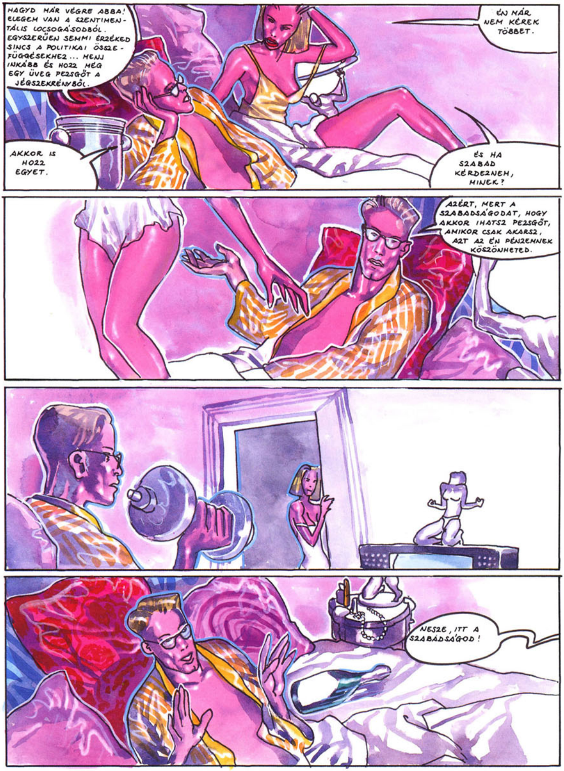
HAGYD MÁR VÉGRE ABBA! ELEGEM VAN A SZENTIMENTÁLIS LOCSOGÁSODBÓL. EGYSZERÜEN SEMMI ÉRZÉKED SINCS A POLITIKAI ÖSSZEFÜGGÉSEKHEZ... MENJ INKÁBB ÉS HOZZ MÉG EGY ÜVEG PEZSGŐT A JÉGSZEKRÉNYBŐL.
ÉN MÁR NEM KÉREK TÖBBET.
AKKOR IS HOZZ EGYET.
ÉS HA SZABAD KÉRDEZNEM, MINEK?
AZÉRT, MERT A SZABADSÁGODAT, HOGY AKKOR IHATSZ PEZSGŐT, AMIKOR CSAK AKARSZ, AZT AZ ÉN PÉNZEMNEK KÖSZÖNHETED.
NESZE, ITT A SZABADSÁGOD!

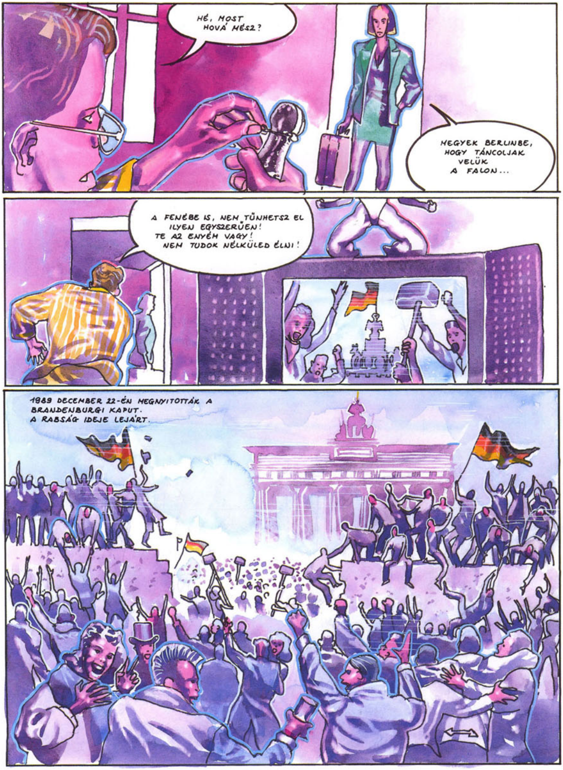
HÉ, MOST HOVÁ MÉSZ?
MEGYEK BERLINBE, HOGY TÁNCOLJAK VELÜK A FALON...
A FENÉBE IS, NEM TŰNHETSZ EL ILYEN EGYSZERŰEN! TE AZ ENYÉM VAGY! NEM TUDOK NÉLKÜLED ÉLNI!
1989 DECEMBER 22-ÉN MEGNYITOTTÁK A BRANDENBURGI KAPUT. A RABSÁG IDEJE LEJÁRT.

Bane Kerac

Requiem az áldozatokért

1969.
RTATTATRTRR
BANG
RATATTATATA
BANG PAW
EAURAEEEE

1976.
BANG
BANG
BANG

1982.
BANG
BANG
1989.
OHNE VISUM
BREAK DOWN THE WALL
BERLIN
"... ÉS MOST EGY-MÁS MELLETT HA-LADNAK AZ AUTÓ-PÁLYÁKON A TRA-BI AUTÓK ÉS A PORSCHÉK..."
KÁVÉT, TISZTÁN, AHOGY SZOKTA?
NEM, MA NEM... INKÁBB EGY WHIS-KYT TISZTÁN.
MOSTANTÓL KEZDVE MINDENÜTT OTT LESZ-NEK.
FIN

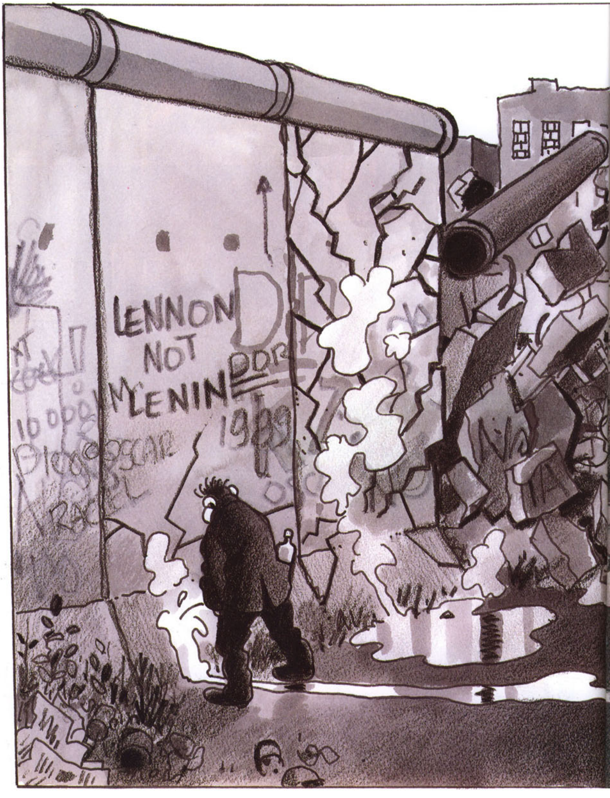
LENNON
NOT
LENIN
DDR
1989
OSCAR

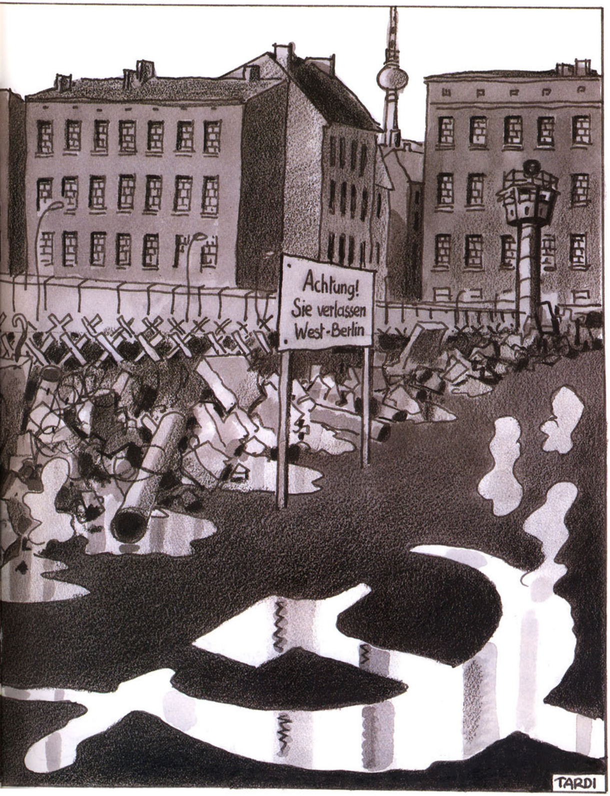
Achtung!
Sie verlassen
West-Berlin
TARDI

Miguelanxo **Prado**

Alkonyodik. A parkot szomorúság és melankólia lengi át. Egy pár halványan kirajzolódó körvonalát látjuk, lassan továbbsétálnak. Hideg lesz. Nagyon hideg.

— Sokszor beszéltünk már erről, Hans. Ha valójában azt akarjuk, hogy ez az ország megváltozzon, akkor hogy is akarhatnánk itthagyni? Ha elmennénk, nem kezdődhetnének meg a változások!

— Történelmi hazardírozás és barátságos politikai megegyezés fektette le ennek a mesterséges szétválasztásnak az alapjait, Anna. A fal túlfelén ugyanez az ország van. És ott, a túlfelen, úgy tűnik, sokkal kellemesebb az élet, mint itt. Menjünk el, Anna! Soha vissza nem térő alkalom!

— Nem tehetem, Hans. Ne kérd ezt tőlem. Én mindig a kompromisszum mellett voltam. Hogy ide tartozhassak és megtegyek mindent a változásokért.

— De te se kérd tőlem, hogy ittmaradjak.

— Nem fogom.

Hosszú csend következik, ami ugyanolyan hűvös, mint ez a berlini alkony. A csendet az asszony töri meg:

— Talán, egy idő múlva majd a dolgok megváltoznak, talán még mi magunk is, és akkor majd újra együtt lehetünk.

— Én várni foglak, Anna.

Kollázs egy lemondásról

Idézet a külügyminisztérium Anna Müllerről szóló belső anyagából.

„(...) Jó munkaerő, komoly, teli felelősségtudattal. Jól beszél franciául, angolul, olaszul és valamelyest spanyolul. Kritikai vénával rendelkezik, melyet helyes mederbe terelve jól fel lehet használni. Összefoglalva: hatékonyan el tudná látni a felajánlott tisztséget. (...)"

Miguelanxo Prado

„Kedves Anna! Nem tudom, mikor kaphatsz újra hírt rólam, Peter nem jön már errefelé, és így új «postást» kell keresnünk. Mindennap jobban és jobban hiányzol. Kérlek, gyere.
Az utolsó leveleidben csüggedést véltem felfedezni. Itt nagyszerű lehetőségeid volnának a szakmádban. Miért mondasz le egy boldogabb életről? Miért kell különválasztva lennünk egymástól? Nem gondolod, hogy túlságosan nagy árat fizetünk? (...)"

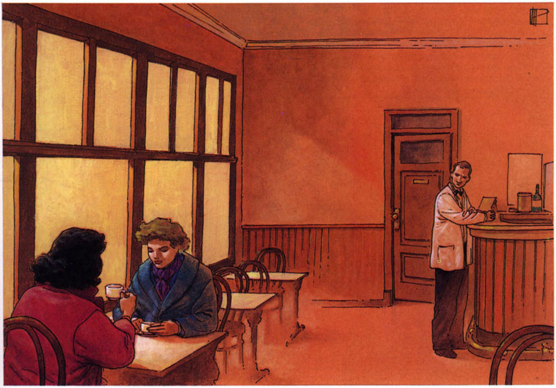

Hansnak időnként igaza van. Vannak napok, amikor úgy gondolom, hogy vele kellett volna mennem. Napról napra kevésbé hiszek a változásban. Még akkor se, ha az államapparátus legbelsejéből próbálkoznak tenni érte valamit, mint ahogy én és még nagyon sokan. A végén ez a mozdulatlanság halálra fog mindenkit kínozni.
— Ha nekem volna rá lehetőségem, én minden további nélkül, azonnal átrohannék a másik oldalra.
— Mert te, Helga, egy frusztrált, konzumáló kispolgárka vagy.
Az utóbbi mondatot Anna minden él nélkül mondja, meleg mosollyal arcán. Helga is elmosolyodik.
— A kávé egyértelműen jobb a fal túlfelén — válaszolja, miközben szájához emeli a kávéscsészét.

Idézet egy sárga fedelű könyvecskéből, mely Anna Müller tulajdona.

„Kezd elviselhetetlenné válni ez a magány. Miért mondtam le rólad, Hans? Mennyire bánom!!!"

A rendőr megkapta az adatokat. Néhány másodperc múlva a név felkerült a „felügyelet alatt állók'' listájára, együtt a megbízás jóváhagyásával. A vízum nem látszott hamisnak, de az asszony rossz idegállapota gyanúra adott okot. A rendőr felhívta a Központot.

Részlet Anna Müller ítéletéből.

„(...) A vádlott visszaélt a felettesei és az állam által beléhelyezett bizalommal, saját, önző céljaira használta fel azt, és mint a külügyminisztérium tisztviselője, hatáskörét illegális tevékenységre használta fel, csalás útján hivatalos dokumentumokhoz jutott, melyeket ki akart csempészni az országból. Bár letartóztatásakor nem voltak birtokában más iratok az idézett vízumon kívül, mindazonáltal visszaélt felelősségével és mindazokkal az információkkal, amelyekhez hozzáfért. Ezért véleményünk az, hogy a vádlott által elkövetett bűntettnek nagyon súlyosnak kell lennie. (...)''

Idézet a már említett sárga fedelű könyvecskéből.

„Nem láthatlak többé. Minden összeomlott. Semmim sem maradt.''

Vossler fegyőrnő tudta, hogy bajba keveredhet. De soha nem tudta leküzdeni sajnálatát némely rab iránt. Anna iránt sem... Szegény asszony egyetlenegy éjszaka sem tudott aludni azóta, hogy behozták. A fegyőrnő tudta, mi ez: a mozdulatlan órák végtelen szorongása. Adott Annának egy dobozzal a saját nyugtatójából.

Kristina Hülshoff, a fegyház-igazgatónő jelentéséből.

„(...) A fegyencet azonnal a fegyház orvosi rendelőjébe szállították, ahol doktor Weinheber, a főorvos megállapította, hogy a halál oka nyugtató-túladagolás volt. (...)''

Miguelanxo Prado

A „Die Welt" egy újságcikkéből, mely öt nappal Anna Müller öngyilkossága után jelent meg.

„(...) Ma, november 9-én bekövetkezett a két Németország közti határok megnyitása. Tegnap még távoli utópiának tűnt volna a berlini fal ledöntése. Az esemény meglepte mind a két németországbelieket ugyanúgy, mint a világ különböző politikát képviselő médiáit.

NAGY KÖZEPES
KIÁRUSÍTÁS
AJÁNDÉK
A BERLINI FAL
NAGY KÖZEPES
RÉSZLETEK
LINI FAL

Lothar Dräger/Zonic

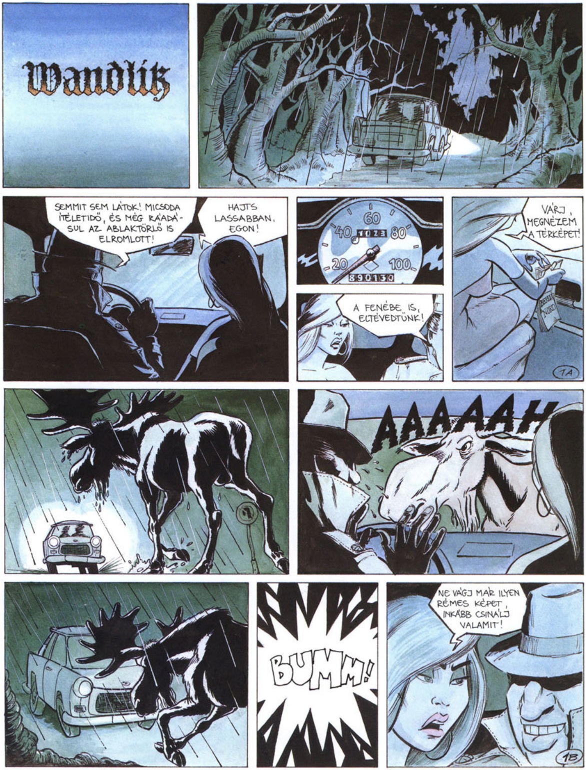

*KELET-BERLIN KERÍTÉSSEL KÖRÜLZÁRT, KATONASÁGGAL ŐRIZTETETT KÁDERDÜLŐJE, NYUGATI ÁRUVÁLASZTÉKOT KELET-NÉMET MÁRKÁÉRT KÍNÁLÓ ÜZLETEKKEL.

Lothar Dräger/Zonic

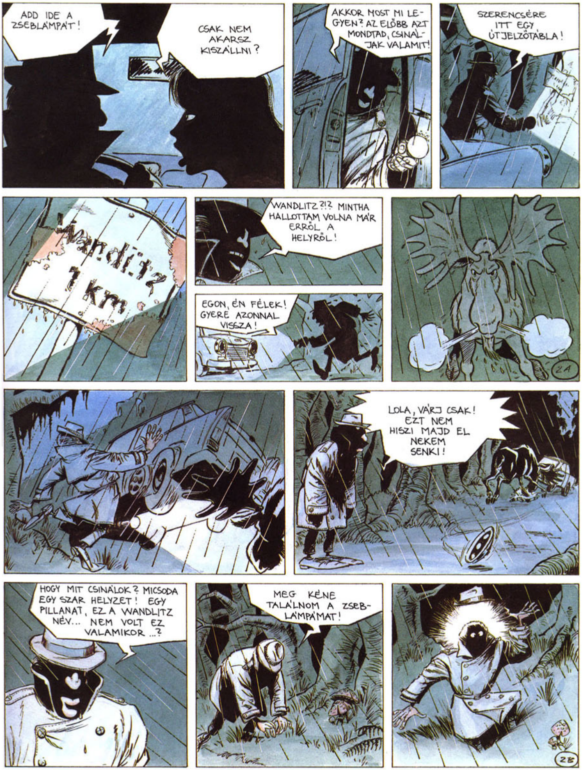

Lothar Dräger/Zonic

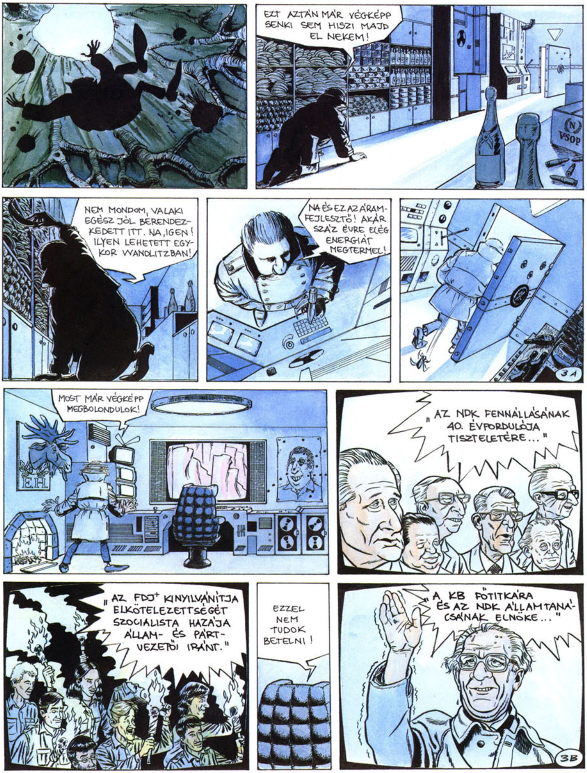

+A KELET-NÉMET KISZ

Lothar Dräger/Zonic

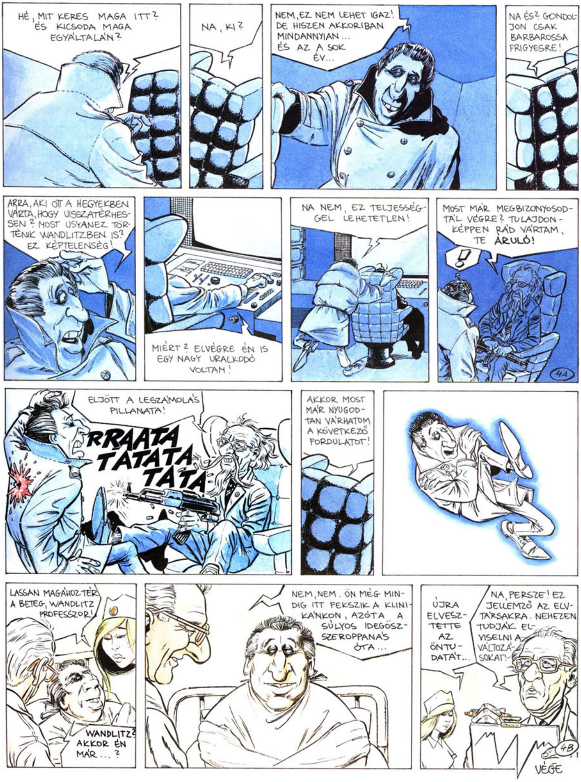

François Thomas

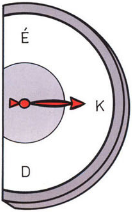

HAGYOMÁNYOS NDK IRÁNYTŰ

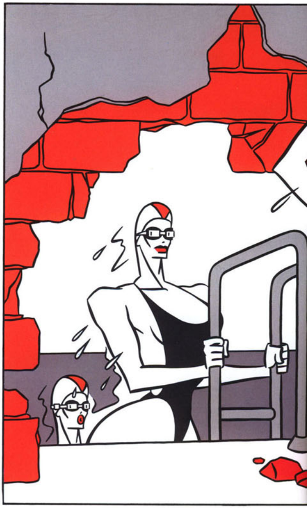

"ITT VAGYUNK VÉGRE MI, A KELET LÁNYAI, LÁNYAI, LÁNYAI
HOL VANNAK HÁT POMPÁS FICKÓITOK ÁGYAI, ÁGYAI, ÁGYAI?"

François Thomas

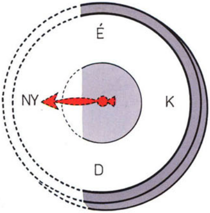

ÚJ TERVEZÉSŰ IRÁNYTŰ AZ NDK SZÁMÁRA

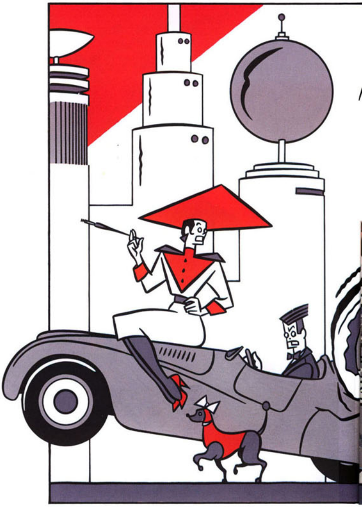

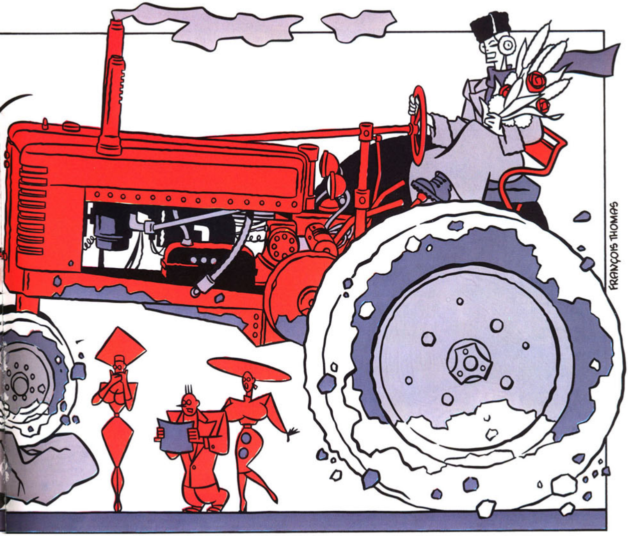

AZ ELSŐ KELET–NYUGAT DIVATBEMUTATÓ:
A NYUGATI DIVATTERVEZŐKET TELJESEN ELSÖPÖRTÉK A KELETIEK!

Marciej Parowski/Boguslaw Polch

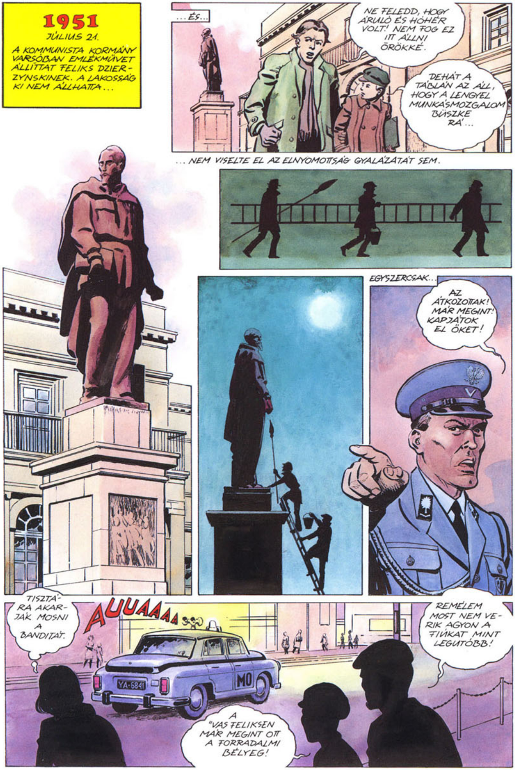
1951
JÚLIUS 21.
A KOMMUNISTA KORMÁNY VARSÓBAN EMLÉKMŰVET ÁLLÍTTAT FELIKS DZIERZYNSKINEK. A LAKOSSÁG KI NEM ÁLLHATTA...
... ÉS...
NE FELEDD, HOGY ÁRULÓ ÉS HÓHÉR VOLT! NEM FOG EZ ITT ÁLLNI ÖRÖKKÉ.
DEHÁT A TÁBLÁN AZ ÁLL, HOGY A LENGYEL MUNKÁSMOZGALOM BÜSZKE RÁ...
... NEM VISELTE EL AZ ELNYOMOTTSÁG GYALÁZATÁT SEM.
EGYSZERCSAK...
AZ ÁTKOZOTTAK! MÁR MEGINT! KAPJÁTOK EL ŐKET!
TISZTÁRA AKARJÁK MOSNI A BANDITÁT.
AUUAAAA
YA-5841
MO
REMÉLEM MOST NEM VERIK AGYON A FIÚKAT MINT LEGUTÓBB!
A "VAS FELIKSEN MÁR MEGINT OTT A FORRADALMI BÉLYEG!

Marciej Parowski/Boguslaw Polch

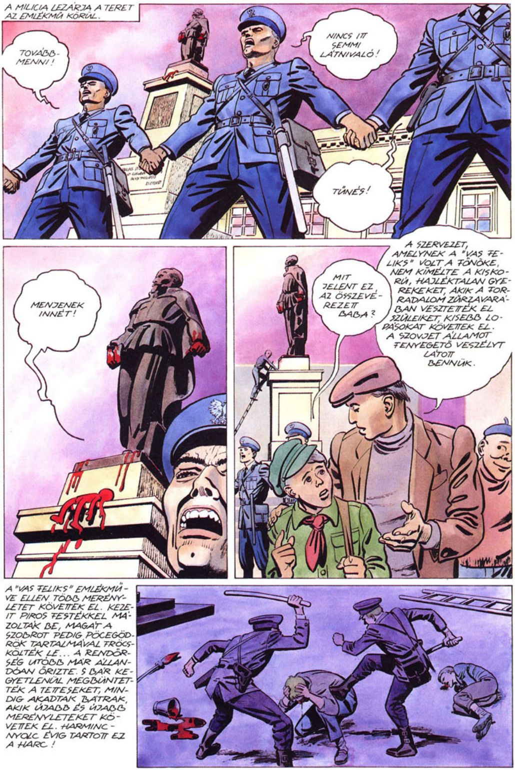

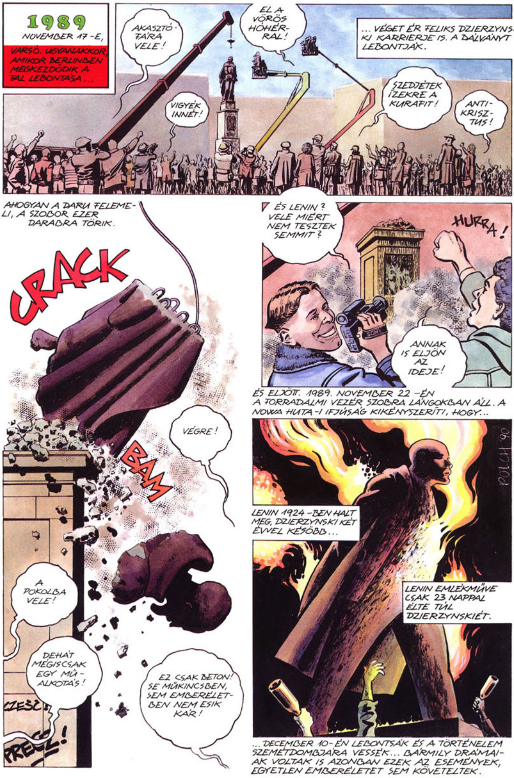
1989
NOVEMBER 17-E,
VARSÓ. UGYANAKKOR, AMIKOR BERLINBEN MEGKEZDŐDIK A FAL LEBONTÁSA...
AKASZTÓFÁRA VELE!
EL A VÖRÖS HÓHÉRRAL!
... VÉGET ÉR FELIKS DZIERZYNSKI KARRIERJE IS. A BÁLVÁNYT LEBONTJÁK.
VIGYÉK INNÉT!
SZEDJÉTEK ÍZEKRE A KURAFIT!
ANTIKRISZTUS!
AHOGYAN A DARU FELEMELI, A SZOBOR EZER DARABRA TÖRIK.
CRACK
BAM
VÉGRE!
A POKOLBA VELE!
DEHÁT MÉGISCSAK EGY MŰALKOTÁS!
EZ CSAK BETON! SE MŰKINCSBEN, SEM EMBERÉLETBEN NEM ESIK KÁR!
CZEŠČ
PRECZ!
ÉS LENIN? VELE MIÉRT NEM TESZTEK SEMMIT?
HURRA!
ANNAK IS ELJÖN AZ IDEJE!
ÉS ELJÖTT. 1989. NOVEMBER 22-ÉN A FORRADALMI VEZÉR SZOBRA LÁNGOKBAN ÁLL. A NOWA HUTA-I IFJÚSÁG KIKÉNYSZERÍTI, HOGY...
POLCH '90
LENIN 1924-BEN HALT MEG, DZIERZYNSKI KÉT ÉVVEL KÉSŐBB...
LENIN EMLÉKMŰVE CSAK 23 NAPPAL ÉLTE TÚL DZIERZYNSKIÉT.
... DECEMBER 10-ÉN LEBONTSÁK ÉS A TÖRTÉNELEM SZEMÉTDOMBJÁRA VESSÉK... BÁRMILY DRÁMAIAK VOLTAK IS AZONBAN EZEK AZ ESEMÉNYEK, EGYETLEN EMBERÉLETET SEM KÖVETELTEK.

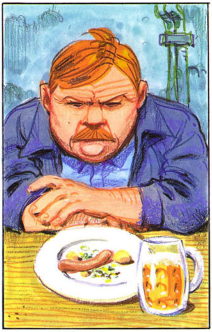

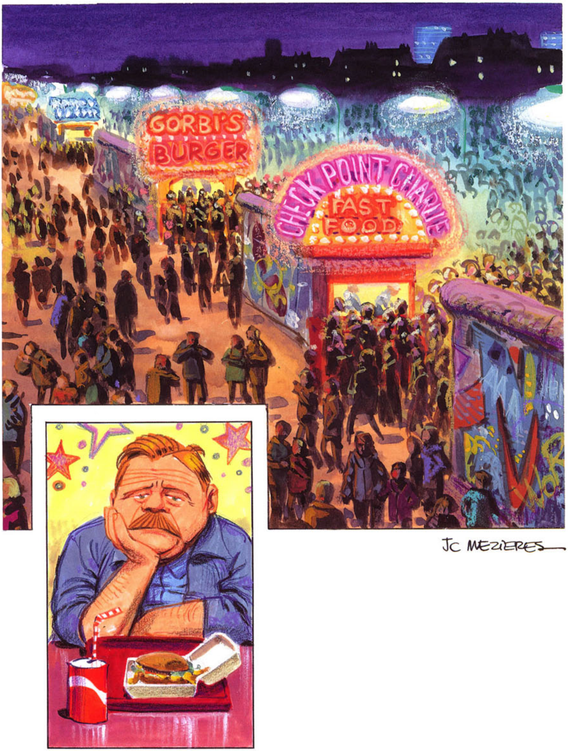

JC MEZIERES

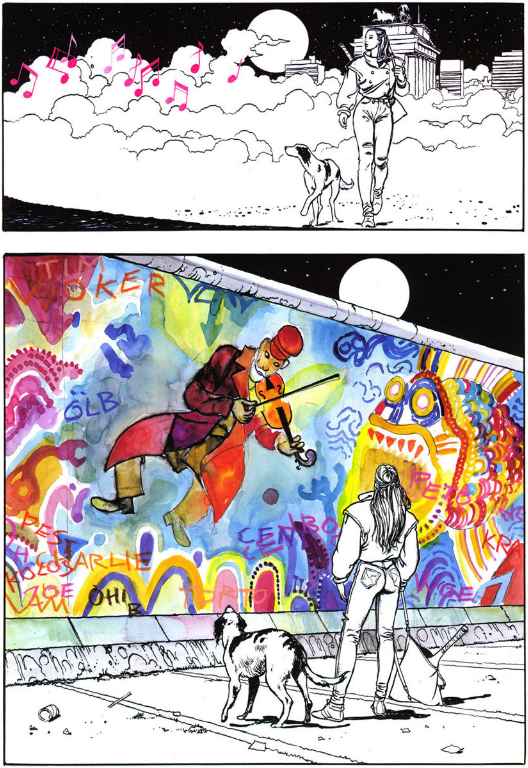
WOKER
ÖLB

NOMI
LOR
COKER
FOLK
ASO
LA
QUASI
ECCOLASER
AMERI
RINA
LISO
MOSSI

Dimitri Savitski / Jean-Louis Floch

Egy ideig az volt a divat, hogy kézirataink a sütőbe rejtettük, vagy a fridzsiderbe, vagy a párt páncélszekrényeibe a munkahelyeken, vagy éppen magnókazettára rögzítettük azokat. A házkutatásnál mindent felforgattak állami lakásomban, még a fürdőkád alá is benéztek, sőt egyikük fél testtel még az ablakból is kilógatta magát, hogy a fémpárkány alá belessen.

Furcsa élet ebben a hihetetlen országban, ahol a szavak engedélyezett és tiltott szavakra oszlanak! A mondatok kivéreztek, az alexandrinusok agonizáló lüktetése egyre gyengébb lett. A nedves zászlók úgy csapkodtak a szélben, mint a szárítón a vizes ruha. Szemünk előtt vonultak fel a villamos erőművek kéményeire óriás betűkkel felírt jelszavak: *„Kommunizmus = szovjethatalom + az ország villamosítása.”* És amikor egy kissé távolabb, a túlparton, feltűnt a Taganskaja börtön őrtornya, barátom suttogva szavalta Mandelstam verssorait: *„Óh századom, óh vadam, ki tud majd szemedbe nézni és két évszázad gerincét vérével összetapasztani?”*...

Olcsó albán cigarettát, Diamant szívtunk. Az olcsó dohány sercegett és szikrát szórt a szélbe, akár egy Bickford-vezeték.

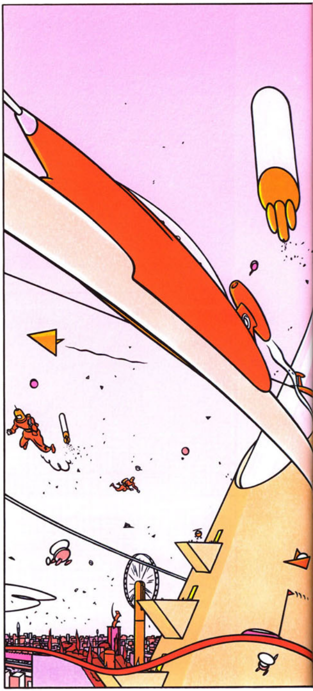

***Dimitri Savitski*/ Jean-Louis Floch**

Daniel Torres

MI AZ, OLYAN JÓL ÉRZED MAGAD, HOGY MOST MÁR MINDENT ITTHAGYNÁL?
MIÉRT, VAN VALAMI JOBB ÖTLETED?
VALAMI EREDETIT KELLENE KITALÁLNUNK.
HOPPÁ! VALAMI ILYESMIT? HA, HA!
TEGNAP ERRE AZT MONDTAD VOLNA MÉG, HOGY INVÁZIÓ!
NA IGEN...
NEM, NEM VAGYOK MÉRGES. CSAK ZAVART. NEM TETSZIK, HOGY ILYEN GYORSAN ELFOGADTÁK A DOLGOT, ANÉLKÜL, HOGY A BELEEGYEZÉSEMET KÉRTÉK VOLNA.
SZENVEDJ TE IS EGY KICSIT...
A LEGJOBB LENNE INNEN ÜLVE NÉZNI, HOGY MOST MIHEZ KEZDENEK!
KARBA TETT KÉZZEL, MINT KÉT NYUGDÍJAS?

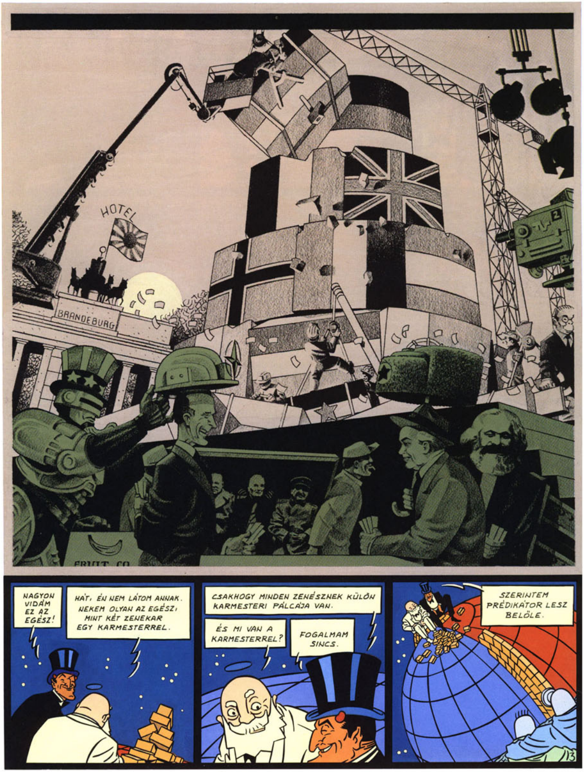
HOTEL
BRANDEBURG
NAGYON VIDÁM EZ AZ EGÉSZ!
HÁT, ÉN NEM LÁTOM ANNAK. NEKEM OLYAN AZ EGÉSZ, MINT KÉT ZENEKAR EGY KARMESTERREL.
CSAKHOGY MINDEN ZENÉSZNEK KÜLÖN KARMESTERI PÁLCÁJA VAN.
ÉS MI VAN A KARMESTERREL?
FOGALMAM SINCS.
SZERINTEM PRÉDIKÁTOR LESZ BELŐLE.
13

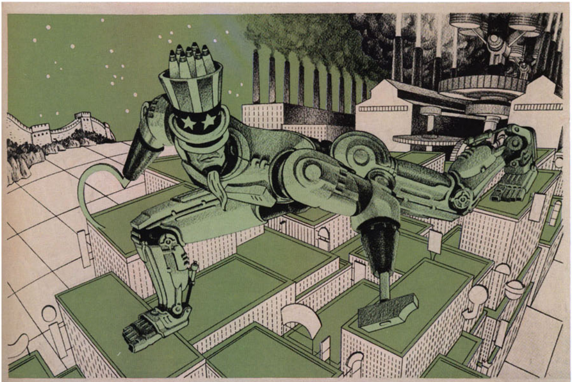

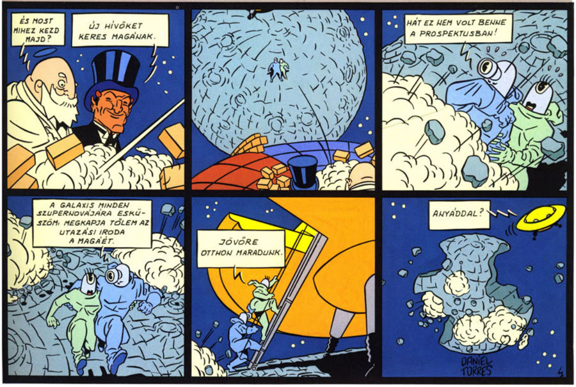
ÉS MOST MIHEZ KEZD MAJD?
ÚJ HÍVŐKET KERES MAGÁNAK.
HÁT EZ NEM VOLT BENNE A PROSPEKTUSBAN!
A GALAXIS MINDEN SZUPERNOVÁJÁRA ESKÜSZÖM: MEGKAPJA TŐLEM AZ UTAZÁSI IRODA A MAGÁÉT.
JÖVŐRE OTTHON MARADUNK.
ANYÁDDAL?
DANIEL TORRES

NÉGY FAL

BEVEZETÉS

„Van valami, ami nem szereti a falakat." Robert Frost írta ezt a *Falreparálás* c. versében, ugyanakkor azt is állítva, hogy „A jó szomszédsághoz jó kerítések kellenek". Valójában talán nem is értette...

AZ ELSŐ FAL

Ki építhette vajon az első falat? Mire gondolhatott? Védelmet akart? Magánéletet? Vagy talán valami mást.

Civilizációnkat falakkal építjük, hogy tetőt és erőt adjon. Hogy kirekesszünk „minden mást": az elemeket, vadállatokat, a másmilyen embereket. A falak körülhatárolnak, és ugyanakkor elválasztanak.

A falak különválasztják az embereket, és nemcsak az épített falak. Talán azoktól a falaktól kell a legjobban félnünk, melyeket nem is látunk, csak hiszünk a létezésükben.

A MÁSODIK FAL

Álmodtam egyszer erről, amikor még kicsi voltam.

Álmomban egy hangjegyet hallottam, zenei hangot, egy énekhangot. És amikor megszólalt, minden fal mindenütt leomlott. És minden ember, mindenütt látta...

Látták egymást, miközben olyan dolgokat csináltak, amit falak mögött szokás. Senki soha többé nem tudott elrejtőzni már.

Felébredtem akkor, és azóta sem tudom, jó dolog-e vagy rossz falak nélkül élni. Jó dolog-e, hogy nincs hová elbújni, s hogy bárhová el lehet jutni, s hogy nincs sem látszat, sem védelem, sem intimitás.

A HARMADIK FAL

Azt mondják, a nagy kínai fal az egyetlen emberi műalkotás, mely látható az űrből.

Én még sosem láttam a földet az űrből. És senki olyat nem ismerek, aki látta volna.

Én csak képről láttam.

Azt mondják, amikor az ember annyira fenn van, nehéz az egyik országot megkülönböztetni a másiktól. Az ember azt gondolná, hogy csak beszínezték őket, mint a régi iskolai térképeken láttuk. Úgy nézett ki.

BEFEJEZÉS

A falak mögé kellene néznünk.

Figyeljetek rám, ti festők és írók és zenészek és filmesek és ti, akik színes virágként bimbózó graffitifeliratokat festetek gazdátlan házak oldalaira, figyeljetek rám mind!

A NEGYEDIK FAL

Amikor meghallottam, hogy ledöntik a berlini falat, először megkönnyebbülést éreztem. De aztán az jutott az eszembe, hátha van ott egy fiatal nő, aki éveket, talán a fél életét töltötte el avval, hogy a falra fessen valamit.

Egy üzenetet, egy képet.

Talán minden reggel korán felkelt, csak hogy egy-két vonalat fessen a falra. Minden áldott nap. Ha esett, ha fújt, hidegben, sötétben. Ez volt az ő kiáltása az elnyomás ellen. Protestálása a fal ellen.

Már majdnem befejezte a művét, amikor ledöntötték.

Az emberek úgy jöhettek-mehettek, ahogy csak akartak. Vége lett a falnak, ami ellen harcolt, és vége lett alkotásának is, melyet eladható darabokra szabdaltak, hogy műtárgyként értékesítsék magángyűjtőknek...

Vajon hogy érezhetett ez a nő?

Remélem, nem sajnálta.

Én sajnáltam volna.

Van egy negyedik fal, amit le kell dönteni.

Kormányok és hivatalos vélemények örökkön-örökké hangsúlyozni fogják, hogy a jó szomszédsághoz jó kerítések kellenek, és megerősítik a határellenőrzést, hogy ott legyünk boldogok, ahol vagyunk.

De van valami, ami nem szereti a falat, és ez az emberiesség.

Zeljko Pahek

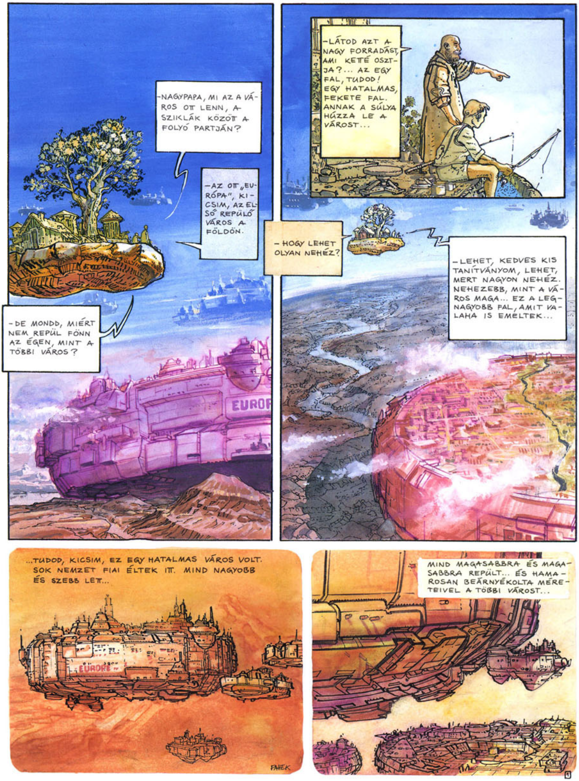

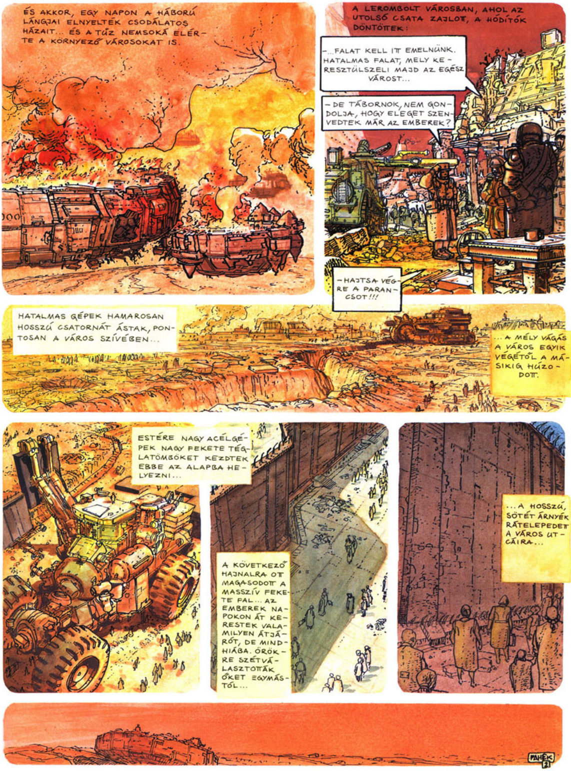
ÉS AKKOR, EGY NAPON A HÁBORÚ LÁNGJAI ELNYELTÉK CSODÁLATOS HÁZAIT... ÉS A TŰZ NEMSOKÁ ELÉRTE A KÖRNYEZŐ VÁROSOKAT IS.
A LEROMBOLT VÁROSBAN, AHOL AZ UTOLSÓ CSATA ZAJLOTT, A HÓDÍTÓK DÖNTÖTTEK:
–...FALAT KELL ITT EMELNÜNK. HATALMAS FALAT, MELY KERESZTÜLSZELI MAJD AZ EGÉSZ VÁROST...
– DE TÁBORNOK, NEM GONDOLJA, HOGY ELEGET SZENVEDTEK MÁR AZ EMBEREK?
– HAJTSA VÉGRE A PARANCSOT!!!
HATALMAS GÉPEK HAMAROSAN HOSSZÚ CSATORNÁT ÁSTAK, PONTOSAN A VÁROS SZÍVÉBEN...
...A MÉLY VÁGÁS A VÁROS EGYIK VÉGÉTŐL A MÁSIKIG HÚZODOTT.
ESTÉRE NAGY ACÉLGÉPEK NAGY FEKETE TÉGLATÖMBÖKET KEZDTEK EBBE AZ ALAPBA HELYEZNI...
A KÖVETKEZŐ HAJNALRA OTT MAGASODOTT A MASSZÍV FEKETE FAL... AZ EMBEREK NAPOKON ÁT KERESTEK VALAMILYEN ÁTJÁRÓT, DE MINDHIÁBA. ÖRÖKRE SZÉTVÁLASZTOTTÁK ŐKET EGYMÁSTÓL...
...A HOSSZÚ, SÖTÉT ÁRNYÉK RÁTELEPEDETT A VÁROS UTCÁIRA...
PAHEK

Zeljko Pahek

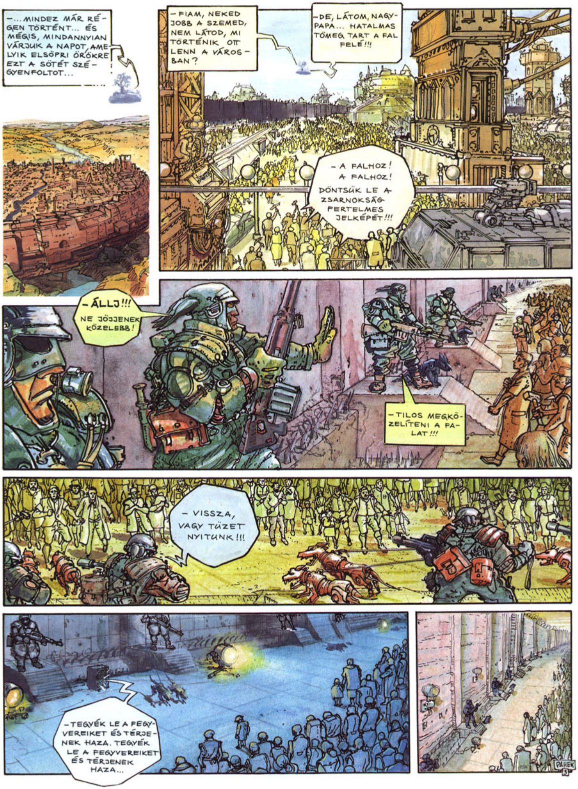

–SEMMIT SEM TEHETÜNK... AZ ÉGVILÁGON SEMMIT... SEMMIT... SEMMIT...
–NEM SZABAD CSÜGGEDNÜNK. MEG KELL ŐRIZNÜNK A HITÜNKET!
CHRUNK! CHRUNK!
–N..NEM HALLJÁTOK A HANGOT?!
–A FAL TÚLSÓ FELÉRŐL JÖN!
CHRUNK! CHRUNK!
CHRUNK! CHRUNK!
CHRUNK CHRUNK
CHRUN
CHRUNK!
CHR
PAHEK

Zeljko Pahek

Zeljko Pahek

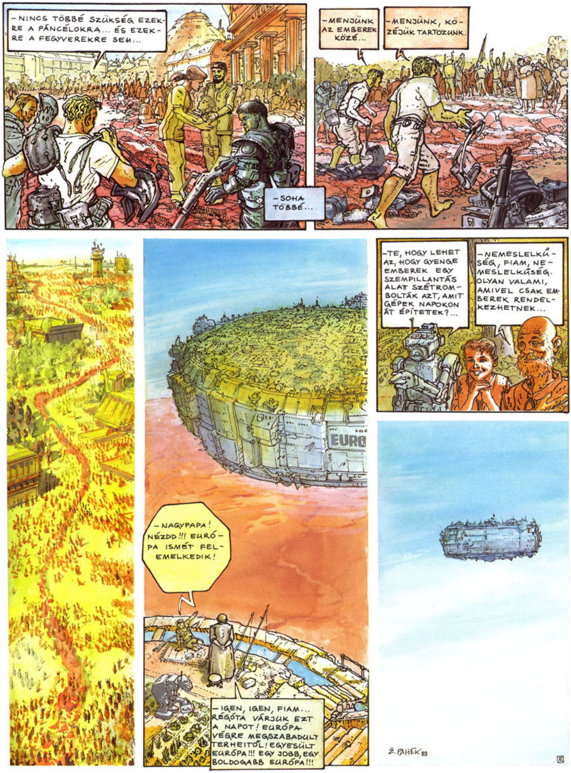

Victor Mora / Annie Goetzinger

Mily csodás, hogy ledőlnek a falak!

Ki ne örülne annak, hogy az évszázad delelőjére ért Moszkvában, Budapesten, Prágában, Berlinben, Varsóban, Szófiában és Bukarestben... Óh, szabadság, ragyogj mindenhol, szabadság, melengesd meg örömtüzeiddel a szívünket! Vess véget elégedetlenségünk telének! Elegünk van a ,,sötétség délben''-ből! Le a Gulággal! Le a Ljubjankákkal! Szűnjön meg a KGB! Le a folyton újraéledő zsarnoksággal és hóhéraikkal!

Mily csodás, hogy ledőlnek a falak!
Csak Keleten?

Nyugatnak túl jó a lelkiismerete. Jól tudja egyébként, mi zajlott azon a Keleten, amit 1917 óta, azóta, hogy a Szovjetunió újra fellobbantotta a cromwelli ,,egyenlősítők'' és a francia forradalom fáklyáját, szüntelenül gyötört... Nem vétlen ,,szabadversenyes'' piaci rendszerével sem, mely a modern gyarmatosítás szülőatyja, az 1914—18-as háború elindítója... Ez robbantotta ki végül is az 1939—45-ös háborút is...

Mily csodás, hogy ledőlnek a falak!
Csak Keleten?

Ismerjük a Nyugat összes falait is, ahol a ,,pluralista, nyitott'' társadalmakat egy maroknyi ember tartja kézben, ahol a társadalmi igazságosság csak halvány reménysugár, ahol a kábítószerrel, játékkal és prostitúcióval foglalkozó maffiák — valósággal hatalmak a hatalomban! — szorításának kiszolgáltatott társadalmat fölösleges fogyasztásra ösztönzik. Olyan társadalmak ezek, ahol az idegengyűlölet és a fajgyűlölet a lappangó fasizmustól üvöltő holnapok melegágya. Olyan társadalmak ezek, melyek hasznot húznak a kiéhezett harmadik világ nyersanyagainak eszeveszett ütemű kifosztásából, ez a világ a fegyverkezés hűbérurainak kedvenc piacává lett...

És ledőlnek a falak Keleten!...

Így most a ,,Rossz Birodalmából'' érkeznek hozzánk az új jó gondolatok, melyek véget vetettek e századvégi horizontot beborító hidegháborúnak és a kilátástalanság, a ,,No future'' érzetének.

Eljött-e hát a Kelet és Nyugat, a minden ember közötti szintézis ideje? Vajon a XXI-ik

század küszöbét ugyanazzal a silány, manicheus poggyásszal lépjük-e át, s felülkerekedik-e örökösen az élőn a halál, az örök folyamatba kényszerítve amazt? Vagy végre szembenézünk-e együtt nemünk igazi problémáival?

Ahhoz, hogy ezt megtehessük, sok falnak kell még ledőlnie — és nem csak Keleten.

Dőljenek hát le a falak Washingtonban, Párizsban, Londonban, Madridban, Bonnban, Rómában! ...Dőljenek le mindenhol! Óh, szabadság, ragyogj mindenhol, szabadság, örömtüzeiddel melengesd meg a szívünket! Vess véget elégedetlenségünk telének! Akkor kezdődjön el végre a történelem, amikor a köldöknézők szerint már a végéhez ért.

Dave Gibbons

5,000
PRESS

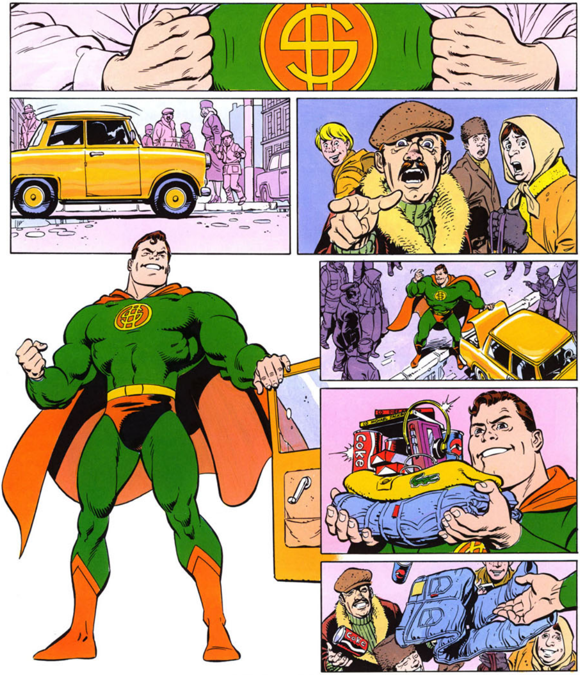
Coke
Coke

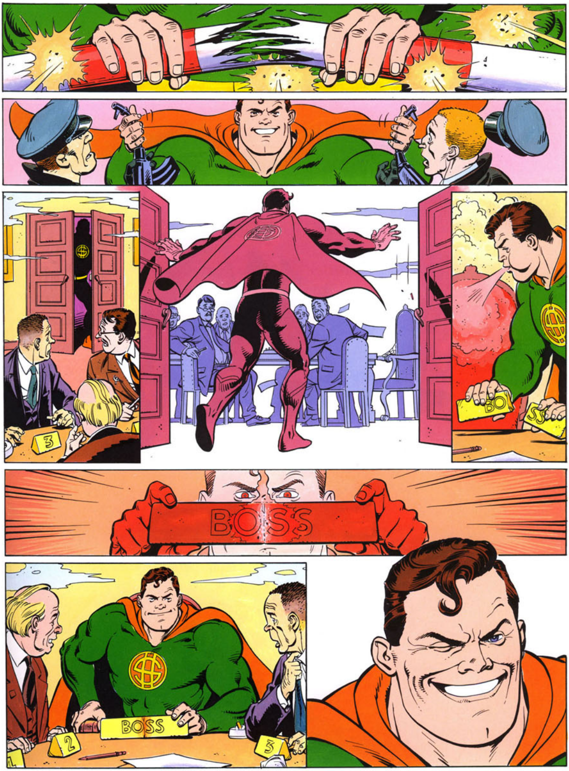
3
BO
SS
BOSS
BOSS
2
3

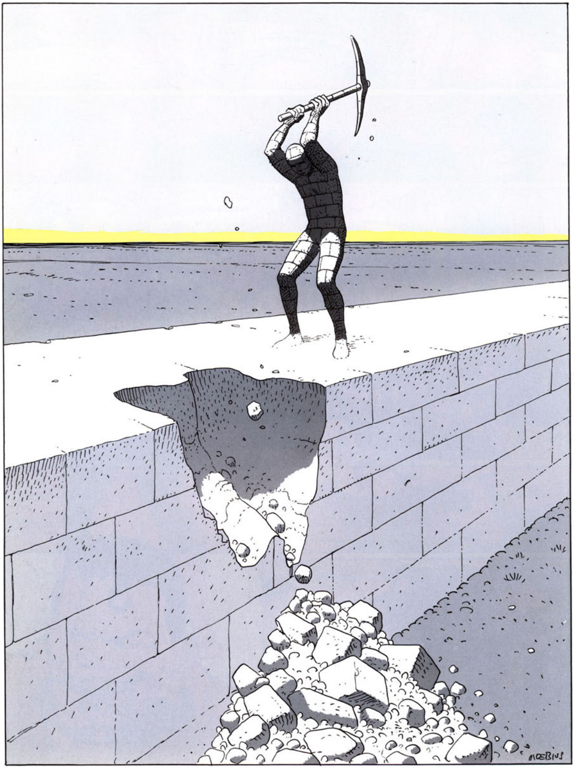
MOEBIUS

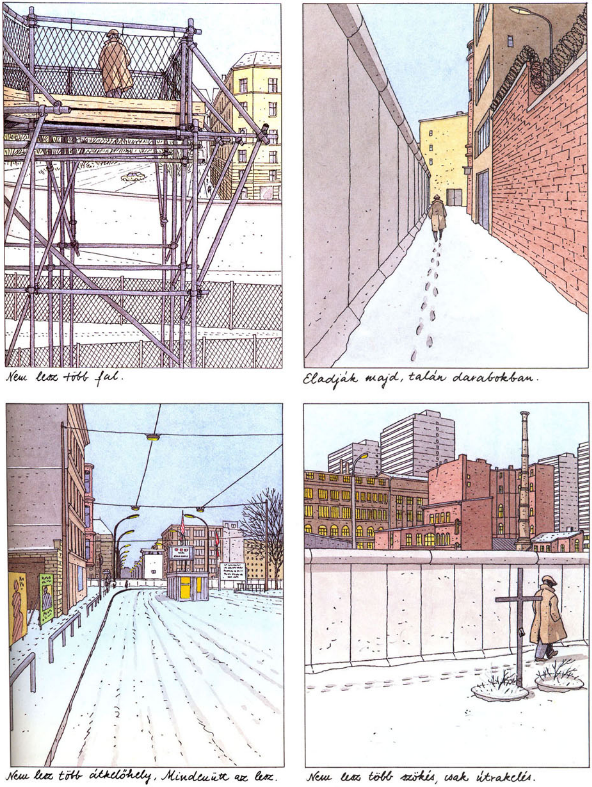
Nem lesz több fal.
Eladják majd, talán darabokban.
Nem lesz több átkelőhely. Mindenütt az lesz.
Nem lesz több szökés, csak útrakelés.

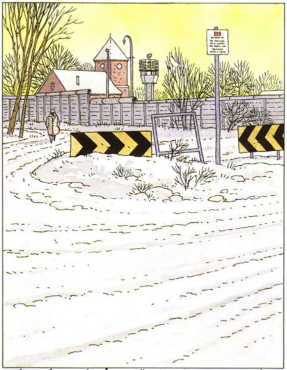

Nem lesznek figyelőtornyok, sem zónák,

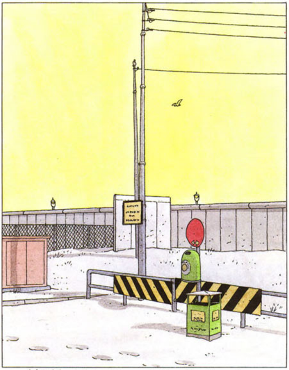

a látóhatárt sem zárja le semmi.

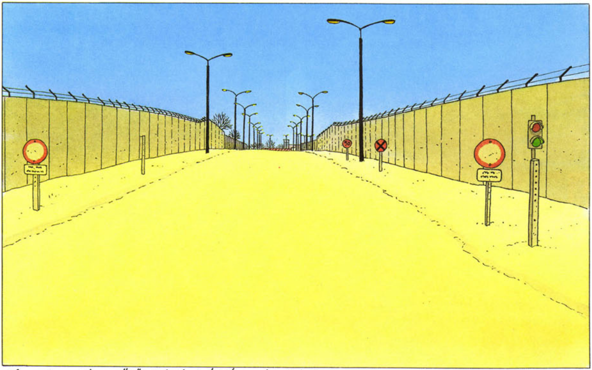

Nem lesznek műtőasztal módjára bevilágított utak,

sem szögesdrótkerítés.

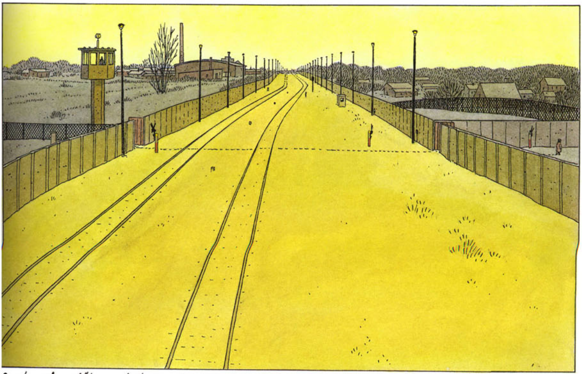

Szegény figyelőtornyok!

André Juillard

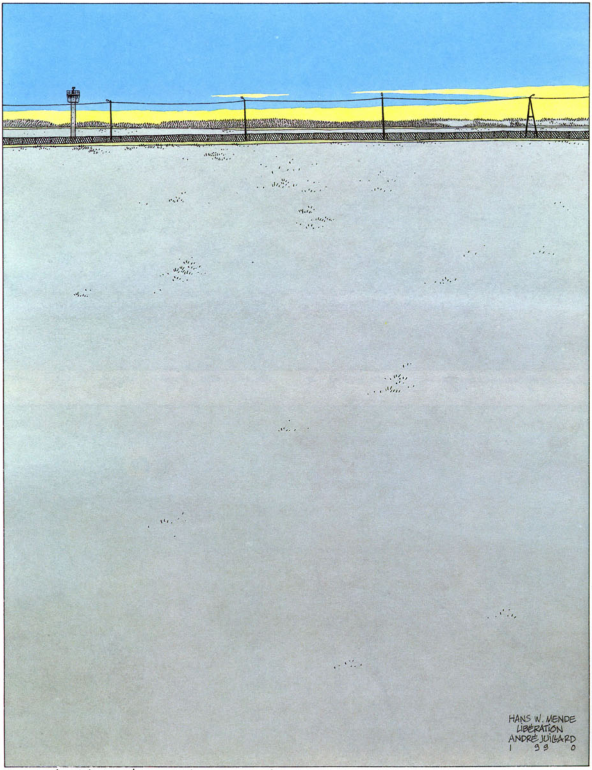

De a fejekben még mindig vannak falak.

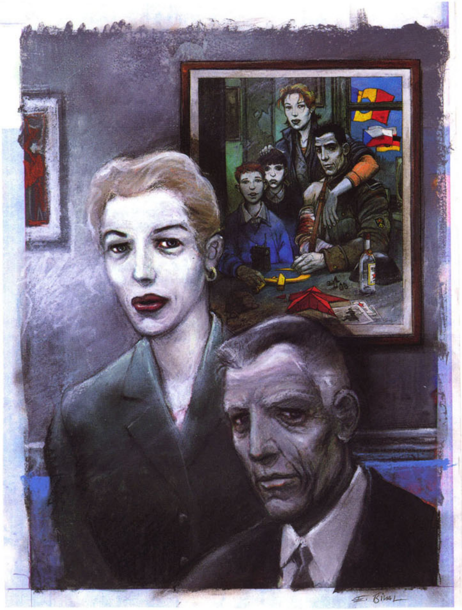

RÖVID ÉLETRAJZOK

Enki Bilal (Franciaország) 1951-ben született Belgrádban, 1960 óta Párizsban él. 1972-ben jelent meg az első elbeszélése, és három évvel később Pierre Christin-nel közösen politikai parabolák egész sorát alkotta meg. *Les Croisière des Oubliés (Az elfeledettek keresztes háborúja), Le Vaisseau de Pierre (A kőhajó), La ville qui n'existait pas (A sosem volt város).* 1980 elején kezdte el utópisztikus sorozata, az *Alexander Nikopol a XXI. században* publikálását. 1982-ben a berlini falról készített egy grafikai albumot. Közreműködött Alain Resnais *La vie est un roman (Az élet egy regény)* című filmjének, valamint Michael Mann *The keep (A kapocs)* című filmjének létrehozásában. 1989-ben készült el első önálló filmje, a *Bunker Palace Hotel.* (A forgatókönyv írója Pierre Christin volt.)

François Boucq (Franciaország) 1955-ben született. Első politikai karikatúrái 1974-ben jelentek meg. Négy évvel később a *Pilote* képregény-folyóirat munkatársa lett, majd dolgozott a (A Suivre)-nél, a kétkötetes comicregény, *La Femme du Magicien (A mágus felesége)* megalkotásán.

Max Cabanes (Franciaország) 1947-ben, Béziers-ben született. 1972 óta jelennek meg képregényei. 1975-ben kezdte publikálni ironikus sorozatát *Dans les Villages (Vidéken)* címmel. Több album után erotikus történeteket írt a (A Suivre) című folyóiratnak, melyek *Szívdobogás* címmel albumban is megjelentek.

Lothar Drager (NDK) 1927-ben született Stettin mellett. A nordhauseni és potsdami színház művészeti munkatársa, majd 1957-ben a *Mosaik* című képregényújság szerkesztőségének tagja lett. Ma a folyóirat művészeti vezetője.

Jean-Louis Floch (Franciaország) 1951-ben, Boulogne-ban született. 1977-ben jelentek meg első munkái a *Métal Hurlant* című folyóiratban. 1981 elején publikálja *Les Jacopo (A Jakopók)* című sorozatát. Jelenleg egy Moszkváról szóló könyvön dolgozik.

Neil Gaiman (Nagy-Britannia) Portchesterben született 1960-ban. Író, újságíró. Képregényszerzőként a *2000 AD*-ben debütált. Ezt követte a *Violant Cases (Erőszakos ügyek)* és a *Black Orchid (Fekete Orchidea).* A rajzoló Dave McKean volt.

Dave Gibbons (Nagy-Britannia) 1949-ben, Londonban született, rajzai 1970 óta jelennek meg. 1971-ben a Fleetway ügynökség megbízásából képregényeket is készített. Közreműködött a *2000 AD*, a *Dan Dare* és a *Judge Dredd* sorozatok készítésében, majd publikált az amerikai *Green Lantern* és *The Flash* című füzetekben. 1986-ban jelent meg képregénye *Watchman (Az őrző)* címmel, melyet Alan Moore-ral közösen alkotott.

Annie Goetzinger (Franciaország) Párizsban született 1951-ben. George Pichard-nál tanult. 1972-ben jelent meg első képregénye, három évvel később elkezdte *Felina* című sorozatát (Victor More-ral közös alkotás). Azóta folyamatosan jelennek meg képregényei. *La Demoiselle de la Légion d'Honneur (A becsületrend kisasszonya)* és a *La Diva et le Kriegspiel (Díva és a háború)* címűek társszerzője Pierre Christin.

André Juillard (Franciaország) Párizsban született 1948-ban, 1974-ben kezdett el képregényekkel foglalkozni. Shakespeare, Jules Verne és Stevenson regényeinek készítette el képregényváltozatát. 1980-tól történelmi sorozatokat készít *Masquerouge (A vörös sólyom)* címmel. Ezek után született a *Le 7 Vies de l'Epervier (A sólyom hét élete)*, valamint az *Arno.*

Bane Kerac (Jugoszlávia) Novi Sadban született 1952-ben, 1975 óta foglalkozik képregényekkel. Napjainkig több mint 1800 oldalt készített, többek között a *Tarzan* sorozathoz. Emellett saját sorozatokkal is megjelent *Cat Claw* és *A kobra* címmel.

Kiss Ilona (Magyarország) 1955-ben született Budapesten. 1979-ben diplomázott a Képzőművészeti Főiskolán, azóta szabadfoglalkozású grafikus. Számos önálló kiállítása volt már. 1985 óta rendszeresen jelennek meg rajzai a magyar menedzser magazinban, a *2V*-ben.

Milo Manara (Olaszország) Bozenben született 1945-ben. A spanyol szobrásznál, Berrocalnál tanult. 1968—1971 között számos erotikus képregénye jelent meg. Később építészeti tanulmányokat folytatott Velencében. Első önálló képregénye, *Le Singe (A majomkirály)* 1976-ban látott napvilágot, ezzel párhuzamosan készült az *(A Suivre)* című folyóirat számára a *Guiseppe Bergman* című sorozata. További erotikus sztorik után Hugo Pratt-tal elkészítette *Estate Indiani (Az indián nyár)*, majd négy évvel később Federico Fellini forgatókönyve nyomán a *Viaggio a Tulun (Tuluni utazás)* című képregényét.

Dave McKean (Nagy-Britannia) 1963-ban Berkshire-ben született, először illusztrátorként dolgozott. Első képregénye 1987-ben, *Violent Cases* címmel jelent meg. Ezt a *Black Orchid* (szerzője: Neil Gaiman), majd a nagy feltűnést keltett Batman-történet, az *Arkham Asylum* (szerző: Grant Morrison) követte.

Jean-Claude Mézières (Franciaország) 1938-ban született Párizsban. 1966 óta a *Pilote* magazin munkatársa. Négy évvel

később jelent meg science fiction-sorozata, a *Valerian és Veronique*, Pierre Christinnel közösen. Szintén ő a szerzőtársa az 1987-ben megjelent illusztrált regényének, a *Lady Polaris*-nak.

Moebius (Franciaország) 1938-ban született Fonteney-sous-Bois-ban. 1956-ban jelent meg az első képregénye. Hét évvel később kezdett polgári nevén, Jean Giraud-ként a westerneposszal, a *Blueberry*-vel foglalkozni, Jean-Michel Charlier-vel közösen. Moebius néven születtek kezdetben szatirikus, később egyre inkább fantasztikus alkotásai, mint az *Arzach*, a *Major Grubert*, a *John Difool* és *Le Monde d'Edena (A csillagvándor)*. 1985-ben elnyerte a grafikusok nemzetközi nagydíját.

Victor Mora (Spanyolország) Barcelonában született 1931-ben. 1957-ben alkotta meg klasszikus sorozatát, az *El Capitan Truoenót*. A 70-es években kezdett el francia kiadók számára is dolgozni, és ő írta többek között az *Arcana*, a *Sunday*, a *Felina* sorozatokat. Victor de la Fuentével a spanyol polgárháborút feldolgozó képregényen munkálkodnak.

Zeljko Pahek (Jugoszlávia) 1954-es születésű, Belgrádban él. 1979 óta foglalkozik képregénnyel. Számos európai és amerikai folyóiratban is jelentek meg alkotásai.

Marciej Parowski (Lengyelország) Varsóban született 1946-ban. Író, újságíró, irodalom- és filmkritikus. Regényei és novellagyűjteményei Csehszlovákiában, a Szovjetunióban, Magyarországon és az NSZK-ban is megjelentek.

Boguslaw Polch (Lengyelország) 1944-ben született. Már 17 évesen megjelentek első képregényei. 1970-ben a *Sport & Turistyka* című folyóirat számára megalkotja a *Captain Lux* sorozatot. 1970-ben egy német kiadó megbízásából dolgozni kezd Erich von Däniken *A világmindenség istenei* című könyve alapján. Az ebből született nyolc albumot tizenegy nyelvre fordították le.

Miguelanxo Prado (Spanyolország) La Corunában született 1958-ban. 25 éves volt, amikor megjelentek első képregényei. 1986-ban adta ki *Quotianta Delirante (Mindennapos őrület)* című kötetét.

Dimitrij Savickij (Szovjetunió) 1944-ben született Moszkvában. 1979 óta politikai száműzetésben él Franciaországban. Alexandre Dimov néven jelentette meg a *Les Hommes Doubles* és a *L'Anti-Guide de Moscoue* című könyveit. Író, újságíró. *Bons Baisers de Nulle Part* és a *Vaise pour K* címmel jelentek meg regényei.

Matthias Schultheiss (NSZK) Nürnbergben született 1946-ban. 1981-ben jelent meg első, *Trucker* című képregénye, melyet Charles Bukowski elbeszéléseinek képregény-adaptációi követtek, a *Kalter Krieg (Hidegháború)* című album, valamint *Die Wahrheit über Shelby (Az igazság Shelbyről)* című sorozat, majd a *Die Haie von Lagos (Lagoszi cápák)*. 1986-ban, az erlangeni Comic Salonon elnyerte a legjobb német képregényrajzoló címet. 1990-ben jelenik meg új képregénye, a *Night Taxi (Az éjszakai taxi)*.

Bill Sienkiewicz (USA) 1958-as születésű. 21 évesen jelentek meg első képregényei. Több amerikai lapnak dolgozott. 1985-ben publikálta a *Dune* című film comicadaptációját, valamint Frank Millerrel közösen a *Daredevil* albumot, majd valamivel később az *Elektra* című sorozatot.

Jaques Tardi (Franciaország) Valence-ban született 1946-ban. 1970-ben jelentkezett első képregényeivel, majd két évvel később első, Pierre Christin-nel készített albumával. *Rumeurs sur le Rourgue (Felkelés Rourgue-ben)*. 1976-ban kezdte el *Adele Blanc-Sec (Adél különleges kalandjai)* sorozatát, majd két évvel később a Jean-Claude Forest-sel közös *Ici-méme (A jelenvaló)* című képregénye látott napvilágot. Ezt több album is követte, melyek témájául gyakorta szolgáltak az első világháború rémségei. Elkészítette még J. P. Manchettes és Léo Malets politikai krimijének képregényváltozatát.

François Thomas (Franciaország) 1951-ben született. Több hirdetési ügynökségnél dolgozott művészeti vezetőként, 1977-ben jelentek meg első rajzai a *Pilote* magazinban. Ugyanez a lap kezdte közölni hét évvel később *Stan Caimen* sorozatát.

Daniel Torres (Spanyolország) 1958-as születésű. Az *El Vibora* című lapban jelentek meg első munkái, majd egy évvel később napvilágot látott első albuma, az *Ópium*. 1982-ben *Rocco Vargas* címmel ironikus science-fiction sorozatot indított. Emellett számtalan plakátja, valamint folyóirat-illusztrációja is megjelent.

Zonic (NDK) Művészcsoport. Tagjai: *Jörg Reuter* (1959), a *Mosaik* című képregény-folyóirat rajzolója, *Andreas Pasda* (1961), az *Atze* című folyóirat szerkesztőségi munkatársa, valamint *Jens Uwe Schubert* (1963), a *Mosaik* rajzolója.

Pierre Christin 1938-ban született. Szabadfoglalkozású alkotóként Párizsban dolgozik. A bordeaux-i egyetemen az újságírás professzora. Számos képregénye és képregényalbuma jelent meg.

Andreas C. Knigge 1957-ben született. Több könyve jelent meg a képregény témakörében. A Carlsen kiadó vezető szerkesztője.

*

A kiadó ezúton köszöni meg Breitner Miklós, Nick Landau, Rafael Martinez és Ervin Rustemagic nagyvonalú segítségét és értékes támogatását.

Ez a könyv egyidejűleg külföldön az alábbi kiadóknál jelenik meg:

Dánia: Carlsen Forlag, Bagsvaerd
Finnország: Kustannus Oy Semic, Tampere
Franciaország: Les Humanoides Associes, Párizs
Hollandia: Semic Juniorpress, Naarden
Magyarország: Interprint, Budapest
Nagy-Britannia: Titan Books, London
NDK: Carlsen Verlag, Rostock
Norvégia: Semic Nordisk Forlag, Oslo
NSZK: Carlsen Verlag, Hamburg
Olaszország: Editrice Comic Art, Róma
Spanyolország: Norma Editorial, Barcelona
Svédország: Carlsen If, Stockholm
USA: Catalan Communications, New York.

Magyarországon kiadja az Interprint Nyomdai és Kiadói Kft.
Felelős kiadó: Dr. Breitner Miklós
Copyright © 1990 Carlsen Verlag GmbH, Hamburg
Nyomta és kötötte: Elsnerdruck Berlin
ISBN 936 02 7704 2

25[illegible] Ft

A Fal leomlott. A FALAK leomlanak. A betonból, szögesdrótból, automata gyilokból összerótt védővonalak védték polgáraikat a „fejlettebb ideológiájú", haladó (s fokozva haladóbb, leghaladóbb), s meghaladhatatlan társadalmakban, nehogy „visszacsússzanak" a történelem kaptatóján.

A Fal leomlott. Történt mindez 1989-ben. E nevezetes esztendőről már most, bár kellő távlat híján, úgy cikkeznek, mint Luther 1517-éről, Robespierre 1789-éről, a Párizs, Bécs, Pest-Buda 1848-áról, Pétervár 1917-éről. E nevezetes esztendőben varázsütésre eltűntek a kommunizmus esztétikai jelképei: a vörös csillag, a sarló és kalapács, a mauzóleumok istenházai, a hatalmon lévő öregek retusált, megfiatalított portréi, a maradandóságot sugalló, erőtől duzzadó, dinamikát sejtető bronzszobrok.
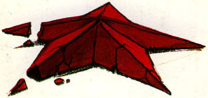
A régi képek helyett újak születtek. Napjaink grafikusai teremtik meg a lázadás, a ki- és feltörési kísérlet, a remény képeit. Megrázó képeit. Teszik ezt saját közlési módjukban: (részben) képregényben, az igaz mese sajátos közlési csatornáján. A könyvben szereplő művészek az egykori Falak két oldaláról érkeztek, és első alkalommal adnak ki közösen könyvet, mégpedig egyidejűleg 13 országban, az Egyesült Államokban, szinte teljes Nyugat-Európában, az NDK-ban és Magyarországon.